

4) не розголошувати без дозволу сторони кримінального судочинства, що залучила його, інформацію суду, про яку він дізнався в зв'язку з виконанням своїх обов'язків, або не повідомляти будь-кому, крім особи, яка його залучила, або суд про хід проведення експертизи та її результатах;

5) заявити про самовідвід за обставин, передбачених КПК України (частина 5 статті 69 КПК України)[1].

На наш погляд, найкращим гарантом обов'язків є наявність відповідальності за їх невиконання. Проте, спеціаліст не буде нести відповідальність за неприбуття слідчого або прокурора за викликом або якщо у нього / неї немає необхідного технічного обладнання, приладів і пристроїв (наприклад, через незручності його інтерпретації або значної ваги). Спеціаліст може спізнитися на кілька годин, відмовити в прибутті через відсутність інтересу або взагалі не з'явитися без пояснення причин, так як відповідальність за це не передбачена.

Тому в чинному законодавстві чітко проводиться різниця між «експертом» і «фахівцем». КПК України встановлює права і обов'язки, а також підстави та умови відповідальності фахівця і експерта за неналежне виконання своїх обов'язків.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 474.

2. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. О. Савицький та ін..– Вид. 4-те, переробл. і доповн. – Київ: КНТ, 2016. – 269 с.

3. Лозовий А.І. Проблемні питання призначення та проведення судової експертизи в проекті нового Кримінального процесуального кодексу України / А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Єфремян // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – Випуск 11. – 2011. – С. 190-200.

4. Шерстюк В.М. Організаційно-правові та морально-психологічні засади судово-експертної діяльності: дис. канд. юридичних наук: 12.00.09 / Шерстюк Віра Миколаївна. – Х., 2007. – 204 с

Лисак О.

*студент групи 5 курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри кримінального права
і процесу ТНЕУ
Пілюков Ю.О.*

ОБШУК ЯК СПОСІБ ЗБИРАННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ДОКАЗІВ

Метою даного дослідження є аналіз чинного законодавства, яке визначає мету, підстави та механізм проведення обшуку у кримінальному провадженні.

Проведення обшуку під час розслідування злочинів, поряд з іншими слідчими (розшуковими) діями, є засобом збирання та перевірки доказів, про що вказується в ч. 1 ст. 223 КПК України. Згідно цієї статті, слідчими (розшуковими) діями визнаються дії спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [1].

Важливість проведення обшуку під час розслідування злочинів визначає **актуальність** цієї теми.

Проблемами проведення обшуку займалось багато зарубіжних та українських науковців. Серед них: В. П. Бахін, Р. С. Белкін, П. Д. Біленчук, С. Ф. Денисюк, А. В. Дулов, О. В. Капліна, М.В. Салтевський В. Ю. Шепітько та ін.

На думку М.В. Салтевського, обшук - це примусова слідча дія, яка полягає у дослідженні і обстеженні осіб, зайнятих ними приміщень, робочих місць, належного їм майна, ділянок місцевості, із метою виявлення розшукуваних злочинців, знарядь злочину, речей і цінностей, а також інших предметів, які мають значення для встановлення істини у справі [4, с. 161].

Р.С. Белкін стверджує, що у понятті обшуку відображаються об'єкти обшуку: приміщення, споруди, ділянки місцевості, транспортні засоби, окремі особи; вказується мета обшуку: виявлення і вилучення схованих доказів злочину, документів і цінностей, нажитих злочинним шляхом, а також розшукуваних осіб та трупів, виявлення майна, яке може бути використаним для забезпечення позову [3, с. 140].

Серед позицій українських науковців заслуговує на увагу підхід Капліної О. В., яка пропонує виділити два види обшуку. Обшук, як слідча (розшукова) дія, що являє собою процесуальне примусове обстеження житла чи іншого володіння особи, а також обшук окремих осіб з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, знаряддя кримінального правопорушення або виявлення майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також установа місцезнаходження розшукуваних осіб [2].

Найбільш повне, на нашу думку, визначення поняття обшуку пропонує В. Ю. Шепітько, який обґрунтовано стверджує, що обшук – це слідча дія, змістом якої є примусове обстеження приміщень і споруд, ділянок місцевості, окремих громадян з метою відшукування і вилучення предметів, що мають значення у справі, а також виявлення розшукуваних осіб [5, с. 118].

Згідно з ч. 1 ст. 234 КПК, обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб [1].

Особливого значення проведення обшуку набуває під час розслідування злочинів за «гарячими слідами», коли слідство володіє відомостями про можливу причетність до вчиненого правопорушення конкретних осіб. В даному випадку обшук дозволить встановити місцезнаходження розшукуваних осіб та здійснити їх оперативне затримання, виявити і вилучити знаряддя кримінального правопорушення або майно, яке було здобуте у результаті його вчинення, але може бути приховано, або знищено злочинцями.

Залежно від характеру обшукуваних об'єктів розрізняють наступні види обшуку: обшук приміщень, обшук ділянок місцевості, обшук особи, які проводять згідно вимог ст. ст. 208, 223, 234, 236 КПК України.

У відповідності до ч. 3 ст. 234 КПК України, під час досудового розслідування, правовою підставою для проведення обшуку житла чи іншого володіння особи є ухвала слідчого судді. Для отримання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи слідчий, за погодженням з прокурором, або прокурор особисто звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням.

У клопотанні прокурора або слідчого зазначаються підстави для проведення обшуку, при цьому ухвала слідчого судді на проведення обшуку надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз (ч. 1 ст. 235 КПК України).

Обшук може проводитись слідчим чи прокурором або працівниками оперативних підрозділів, які діють за їх дорученням (ст. 41 КПК України).

В українському процесуальному законодавстві визначений особливий процесуальний порядок проведення обшуку житла чи іншого володіння особи (ст.ст. 235-236 КПК України). Відповідно до ч. 2 ст. 236 КПК України обшук на підставі ухвали слідчого судді має бути проведений в час, коли завдається найменша шкода звичайним заняттям особи, яка володіє

житлом чи іншим володінням в якому має проводитися обшук. У даному випадку особа, яка проводить обшук, зобов'язана перед початком обшуку пред'явити присутній особі ухвалу слідчого судді та надати її копію. Як виняток, КПК України допускає можливість проведення обшуку без наявності ухвали слідчого судді та без урахування умови проведення в зручний для особи час, якщо виконання цих умов може суттєво зашкодити меті обшуку (ст.ст. 233, 236 КПК України).

Під час проведення обшуку особа, яка проводить цю процесуальну дію, наділена правом відкривати закриті приміщення, сховища, речі, якщо особа присутня при обшуку, відмовляється їх відкрити (ст. 236 КПК України). Учасники обшуку мають право оглядати і вилучати речі та документи, які мають значення для кримінального провадження, а також ті предмети, які вилучені законом з обігу, незалежно від їх відношення до кримінального провадження. Речі та документи, які були вилучені під час обшуку, але не входять до переліку вищезазначених, вважаються тимчасово вилученим майном (ч. 2 ст. 168 КПК України).

Обшук у приміщеннях передбачає примусове обстеження всього приміщення, яким володіє фізична або юридична особа. Під час обшуку за рішенням слідчого чи прокурора може бути проведений обшук осіб, які перебувають в житловому приміщенні чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що дані особи переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження. Такий обшук повинен бути здійснений особами тієї ж статі, щодо яких проводиться обшук (ч.5 ст. 236 КПК України) [1].

При обшуку особи примусово обстежується її тіло, одяг, взуття, речі і предмети, що перебувають при ній у послідовності зверху до низу, з дотриманням правил безпеки. При потребі особистий обшук може бути здійснений у присутності лікаря (для обстеження волосся, природних отворів і ін.)

Слідчий чи прокурор або працівники оперативних підрозділів, які діють за їх дорученням, наділені правом залучати до проведення обшуку спеціалістів різних галузей науки і техніки, з метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань (ч. 1 ст. 236 КПК України).

Спеціалістом вважається особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час обшуку. У рамках проведення обшуку можуть залучатися спеціалісти різних фахових спеціальностей з метою проведення відеофіксації його перебігу та одержаних результатів, а також виявлення та вилучення знарядь кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення.

Спеціалісту роз'яснюються його права та обов'язки, він зобов'язаний не розголошувати відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються під час нього, і які стали відомі спеціалісту у зв'язку з виконанням його обов'язків. Залучення спеціаліста до кримінального провадження може бути здійснено як стороною обвинувачення, так і стороною захисту.

Відповідно до чинного КПК України, під час обшуку може проводитися вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складання планів та схем, виготовлення графічних зображень обшуканого житла та/чи іншого володіння особи чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження.(ч. 7 ст. 236 КПК України).

Відповідно до ст. 107 КПК України (Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження) та ст. 236 КПК України (Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи), під час обшуку необхідно здійснювати безперервну відеофіксацію його перебігу та результатів. Практичне забезпечення такої відеофіксації покладається на сторону обвинувачення та полягає в залученні відповідного спеціаліста.

Обов'язковими учасниками обшуку є не менше двох понятих. Не можуть бути понятими потерпілий, родичі підозрюваного і потерпілого, працівники правоохоронних органів та особи, що заінтересовані в результатах кримінального провадження.

При проведенні обшуку на сторону обвинувачення покладається обов'язок забезпечення присутності особи, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Така особа має право ознайомитися з ухвалою слідчого судді та отримати її копію, має право залучати адвоката на будь-якій стадії обшуку, робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу обшуку (ст. 236 КПК України).

Відповідно до змін, внесених Законом України від 16.11.2017 року № 2213-VIII [6], адвокат наділяється правом участі у проведенні обшуку, а також правом безперешкодної відеофіксації процесу проведення обшуку та його результатів.

Обшук, як слідча (розшукова) дія набуває доказове значення, лише в тому випадку, коли його результати відповідним чином процесуально оформлені. Основним способом фіксації результатів обшуку є складання протоколу та додатків до нього. Від повноти та об'єктивності фіксації обшуку залежить його доказове значення. Протокол обшуку повинен відповідати загальним вимогам, передбаченим ст.ст. 104, 105 КПК України. Він повинен повно і об'єктивно відображати хід і результати слідчої (розшукової) дії.

Висновки: Обшук є однією з найважливіших слідчих дій у кримінальному провадженні під час розслідування злочинів. Проведення обшуку, поряд з іншими слідчими (розшуковими) діями, є ефективним засобом збирання та перевірки доказів.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Капліна О.В. Проблеми нормативного регулювання та практики проведення обшуку під час кримінального провадження [Електронний ресурс]: URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n2/15kovckp.pdf>
3. Белкін Р.С. Криміналістична енциклопедія. 2-є вид. доп. - М., 2000.
4. Салтевський М.В. Криміналістика: підручник: у 2 ч. Ч. 2 / М.В. Салтевський. – Х.: Консум, 2001. – 528с.
5. Шепітько В.Ю. Криміналістика. Криміналістична тактика та методика розслідування злочинів: посіб. [для студ. юрид. вузів і ф-тів] / В. Ю. Шепітько. – Х.: Одисей, 2001. – 528с.
6. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування [Електронний ресурс]: URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2213-19>.

Магмет Г.

*студентка 3 курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: старший викладач
кафедри кримінального права
та процесу ТНЕУ
Декайло П.В.*

ОБШУК: ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ

Одним із найважливіших способів отримання доказової бази інформації у кримінальному процесі є обшук. Обшук є однією із слідчих (розшукових) дій і відповідно до ч. 1 ст. 234 Кримінально процесуального кодексу України (далі - КПК), обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його